כְּשֶׁהַמֶּלַח מִתְלַחְלֵחַ הוּא נִכְנָס מְעַט מְעַט בַּחִטִּים (יג) (כה) וּמִתְחַמֵּץ:

תסג אִם מֻתָּר לַחֲרֹךְ שְׁנֵי שִׁבֳּלִים יַחַד, וְדִינֵי כַּרְמֶל. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א [א]מֻתָּר לַחֲרֹךְ שְׁנֵי שִׁבֳּלִים בְּיַחַד וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יֵצְאוּ מַיִם מֵאַחַת לַחֲבֶרְתָּהּ, (א) שֶׁהֵם מֵי פֵּרוֹת וְאֵינָם מַחְמִיצִים: **ב** [ב]וָתִיקָא, שֶׁהוּא תַּבְשִׁיל הֶעָשׂוּי (ב) * מִשֶּׁמֶן (ג) וּמֶלַח עִם קֶמַח, (ג) מֻתָּר

א פְּסָחִים מ׳ (ע״א) וּכְרָבָא. ב שָׁם ל״ט (ע״ב).

בַּאֵר הֵיטֵב

מַה שֶּׁתַּרְצוּ: **ז** (יג) **וּמִתְחַמֵּץ.** לָכֵן אִם מְבָרֵר אוֹתוֹ קֹדֶם פֶּסַח נִתְבַּטֵּל בְּשִׁשִּׁים, אֲבָל תּוֹךְ הַפֶּסַח הָוֵי בְּמַשֶּׁהוּ וְנֶאֱסָר. וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) הָאֲרִיךְ וְהֶעֱלָה דִּבְדִיעֲבַד אִם נִמְצָא חִטָּה תּוֹךְ הַפֶּסַח בְּמֶלַח יַשְׁלִיךְ מִמֶּנּוּ כְּדֵי נְטִילָה וְהַשְּׁאָר יַשְׁהֶה עַד לְאַחַר פֶּסַח, וְאִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ תּוֹךְ הַפֶּסַח אֵין לֶאֱסֹר הַמַּאֲכָל בְּדִיעֲבַד אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁשָּׁמוּ מֵאוֹתוֹ כְּדֵי נְטִילָה תּוֹךְ הַמַּאֲכָל, עַיֵּן שָׁם. וְכָל זֶה כְּשֶׁהַחִטָּה מְלֻחְלַחַת דְּהַיְינוּ שֶׁנִּתְרַכְּכָה הַחִטָּה, אֲבָל אִם הָיְתָה יְבֵשָׁה, מֻתָּר בְּכָל עִנְיָן. כֵּן כָּתַב הַבַּ״ח (ס״ה). [וּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) הִנִּיחוֹ בְּצָרִיךְ עִיּוּן. אֶלָּא דְּסִיֵּם דְּכוּתָח שֶׁאֲנִי שֶׁהוּא דָּבָר חָרִיף, וּמִשּׁוּם זֶה אוֹסֵר בֵּית יוֹסֵף (יו״ד סי׳ צה ד״ה אין מניחין) בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ם (מאכ״א פ״ט הכ״ה) לְהַנִּיחַ כַּד מֶלַח אֵצֶל שֶׁל כּוּתָח]. כָּתַב דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ד) דְּמֶלַח שֶׁלָּנוּ שֶׁמְּבַשְּׁלִין אוֹתוֹ מִמַּיִם וַדַּאי מַחְמִיץ. וּבַטּוּר מַשְׁמַע דְּמֶלַח שֶׁחוֹפְרִין מֵהַקַּרְקַע לְכֻלֵּי עָלְמָא אֵינוֹ מַחְמִיץ, עַיֵּן שָׁם. כָּתַב רַשַׁ״ל יֵשׁ לִבְרֹר הַתְּבָלִין, וּפָשׁוּט דְּשָׁרִי בְּדִיעֲבַד אִם נִמְצָא בָּהֶם חִטָּה דְּהָא יְבֵשִׁין הֵם. מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְעַיֵּן טַ״ז (סק״ג) וּבַחֹק יַעֲקֹב (ס״ק י״ג):

ב (א) **וּמֶלַח.** וְאַף עַל גַּב דְּמֶלַח מַחְמִיץ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר סוֹף סִימָן תס״ב, שֶׁאֲנִי הָכָא דְּנִתְבַּטֵּל כַּיָּן שֶׁהוּא מוּעָט. וְאֶפְשָׁר נַמִּי דְּאִי אִיכָּא מֶלַח מְרֻבֶּה [אוֹ מְעַט מַיִם. וְלֹא דָּמֵי (לִדְבַשׁ) [לְיַיִן] בְּסִימָן (תמ״ב) [תס״ב (ס״ג)], דְּשָׁם אָיְירֵי קֹדֶם פֶּסַח] חָיְשִׁינַן. רַ״ן (יב. ד״ה ותיקא):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וּמְהֻתָּךְ, אֲבָל אִם הַשֻּׁמָּן קָרוּשׁ יֵשׁ לְהַתִּיר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַצֶּמַח צֶדֶק סִימָן קכ״ב לְחַלֵּק בֵּין עֲבָדָא דִידֵיהּ לְעֲבָדָא דִשְׁלָ״ה. וְהַבַּאֵר הֵיטֵב כָּתַב דְּהַצֶּמַח צֶדֶק חוֹלֵק עַל הַשְּׁלָ״ה, וְהוּא מִלְּשׁוֹן הַחֹק יַעֲקֹב (ס״ק יא), וְלֵיתָא כַּמְבֹאָר לְמַעְיַן שָׁם, וְאֶפְשָׁר שֶׁכַּוָּנָתוֹ עַל מַה שֶּׁכָּתַב בְּצֶמַח צֶדֶק שָׁם בְּהַגָּ״ה דַּעַת בֶּן הַמְחַבֵּר דְּמַשְׁמַע שֶׁחוֹלֵק וּמַתִּיר גַּם בְּעֲבָדָא דִשְׁלָ״ה, וְכֵן דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ו) בָּזֶה. וְאִם יָדוּעַ שֶׁנָּפַל בִּשְׁעַת רְתִיחָה וַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל, דְּהָא יֵשׁ לְצָרֵף הָתֵּר חֲלוּטָה לָזֶה. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת נוֹדַע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָא תִּנְיָנָא (או״ח) סִימָן נ״ז תְּשׁוּבָה מִבֶּן הַמְחַבֵּר שֶׁכָּתַב דְּשֻׁמַּן דָּגִים אֵינוֹ בִּכְלַל מֵי פֵּרוֹת, הוֹאִיל וּלְעִנְיָן מִקְוֶה נֶחְשָׁב כְּמַיִם כִּדְאָמְרִינַן (זבחים כב.) מַטְבִּילִין בְּעֵינוֹ שֶׁל דָּג, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי עַל זֶה בְּיַד אֶפְרַיִם שֶׁנִּרְאֶה שֶׁאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמוֹר וּקְצִיעָה שֶׁגַּם הַיּוֹצְאִים מִמֵּי פֵּרוֹת שֶׁקּוֹרִין צָרוּף אוֹ יַיִן שָׁרוּף אֵין מַחְמִיצִין, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בָּזֶה בְּשֵׁם הַגִּנַּת וְרָדִים כְּלָל ד׳. וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם וּמִשְׁבְּצוֹת סִימָן תס״ז (א״א סק״ז, מש״ז ס״ק יח) וְכֵן בְּסִימָן תס״ג (מש״ז סק״א) כָּתַב דְּמַאן דְּמֵיקַל בְּמֵי דְּבַשׁ שֶׁנִּמְצָא בּוֹ חִטָּה לְמָכְרוֹ לְאֵינוֹ יְהוּדִי אוֹ לִשְׁהוֹתוֹ בִּמְקוֹם הָפְסֵד מְרֻבֶּה אֵין מַזְנִיחִין אוֹתוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּרֻכֵּי יוֹסֵף (סק״ג) בְּשֵׁם אַדְמַת קֹדֶשׁ (או״ח סי׳ ח) דַּחֲלֵב אִשָּׁה דִּין מֵי פֵּרוֹת יֵשׁ לוֹ, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תס״ו (באר היטב) סָעִיף קָטָן י״ג. וְעַיֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״י) שֶׁאִם נִמְצָא גַּרְגְּרֵי מֶלַח יְבֵשִׁים בְּתוֹךְ הַחִטִּים וְהַגַּרְגְּרִים מוּעָטִים יֵשׁ לְהַתִּיר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמַשְׁאַת מֹשֶׁה (או״ח) סִימָן ב׳, וְעַיֵּן שָׁם (ס״ק יא) (בְּשַׁ״ךְ) [בְּשַׁק] מֶלַח שֶׁבַּרְרוּ מִקְצָתוֹ קֹדֶם יוֹם טוֹב וּמֶלְחוּ בּוֹ בָּשָׂר וְתַבְשִׁילִין וּבְיוֹם טוֹב בָּדְקוּ הַנִּשְׁאָר בַּשַּׁק וְנִמְצָא בְּתוֹךְ הַשַּׁק בְּסוֹף הַמֶּלַח חִטָּה בָּקוּעַ, יֵשׁ לְהַתִּיר הַבָּשָׂר וְהַתַּבְשִׁילִין שֶׁנִּמְלְחוּ בַּמֶּלַח הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּבְרַר קֹדֶם יוֹם טוֹב, וְלֹא דָּמֵי לְהָא דִּכְרוּב סִימָן תס״ז (מג״א ס״ק טז), דְּכָאן שֶׁאֵין לֶאֱסֹר רַק כְּדֵי נְטִילָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם כָּאן סָעִיף קָטָן ד׳, וְאִם כֵּן אַף שֶׁכָּאן נִמְצָא כָּאן הָיָה מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי הָיָה בְּסוֹף הַשַּׁק וְלֹא נָגַע בַּמֶּלַח שֶׁנִּבְרַר קֹדֶם הַמּוֹעֵד, וְאֵין לוֹמַר שֶׁמָּא בְּעוֹדָהּ אֵצֶל הַחֶנְוָנִי הָיְתָה הַחִטָּה בְּסָמוּךְ לַמֶּלַח הַזֶּה, זֶה אֵינוֹ דְּאִיכָּא סְפֵק סְפֵיקָא אִם הַחִטָּה מֵהַשַּׁק אוֹ מֵעָלְמָא אֲתָא וְנָפְלָה לַכְּלִי שֶׁהָיוּ מְבָרְרִים בּוֹ, (וּלְפִי זֶה אִם יָדוּעַ שֶׁלֹּא נָפְלָה עַתָּה הָיָה מָקוֹם לֶאֱסֹר, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֲפִלּוּ בִּכְהַאי גַּוְנָא יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא הָיְתָה מֵעִקָּרָא בַּשַּׁק אַךְ בְּסוֹף הַשַּׁק וְהֻנַּח הַמֶּלַח עָלָיו וְהַמֶּלַח שֶׁלְּמַעְלָה כָּשֵׁר, וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר שֶׁהָיְתָה אֵצֶל הַחֶנְוָנִים שֶׁמָּא לֹא נָגְעָה גַּם שָׁם בַּמֶּלַח הַזֶּה, יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין מַחֲזִיקִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, וְקִצַּרְתִּי), וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר שֶׁהָיְתָה מִקֹּדֶם, שֶׁמָּא הָיָה מֶלַח שֶׁנּוֹתְנִין לְתַבְשִׁיל רָחוֹק מִמֶּנָּה, וְאַף בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר חוֹזֵר וְנַעוֹר לֹא נָהוּג אֶלָּא בְּוַדַּאי וְלֹא בְּסָפֵק שֶׁמָּא לֹא הָיָה שָׁם אִסּוּר, וְתוּ דַּהֲרֵי אָכְלוּ מִמֶּלַח זֶה וּבְיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ יֵשׁ לְהַתִּיר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן תס״ז סָעִיף קָטָן ד׳, וְעוֹד דְּכַמָּה פּוֹסְקִים סָבְרִי דְּמֶלַח הָוֵי מֵי פֵּרוֹת לָכֵן יֵשׁ לְהַתִּיר הַבָּשָׂר וְהַתַּבְשִׁילִין, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֲבָל בַּמֶּלַח שֶׁחוֹפְרִין מִן הַקַּרְקַע, מְצַדְּדִים (מא) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּאֵינָן בִּכְלַל מַיִם אֶלָּא הֵם כְּמֵי פֵּרוֹת דְּאֵינָן מַחְמִיצִין, (מג) וּמִכָּל מָקוֹם רָאוּי גַּם בָּזֶה לִבְדֹּק אוֹתָם: (כה) **וּמִתְחַמֵּץ.** הַחִטָּה וְשׁוּב פּוֹלֶטֶת הַחִטָּה טַעַם הֶחָמֵץ בַּמֶּלַח. וְאִם לֹא בֵּרֵר וְנִמְצָא חִטִּין בַּמֶּלַח, הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאִם יְבֵשִׁים מֻתָּר הַמֶּלַח אֲפִלּוּ בְּפֶסַח, וְאִם מְצָאָן שֶׁנִּתְרַכְּכוּ, אִם הוּא (מג) בְּעֶרֶב פֶּסַח אַחַר חֲצוֹת צָרִיךְ לִטֹּל כְּדֵי נְטִילָה דְּהַיְנוּ כָּעֳבִי אֲגוּדָל סְבִיבוֹת הַמָּקוֹם שֶׁהָיוּ הַחִטִּין, וְזוֹרְקָן (מד) וְהַשְּׁאָר מֻתָּר. אֲבָל אִם מְצָאָן בְּפֶסַח, לְכַתְּחִלָּה אֵין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַמֶּלַח שֶׁבַּכְּלִי וְיִזְרֹק כְּדֵי נְטִילָה סְבִיבָן, וְהַשְּׁאָר מַשְׁהָן עַד לְאַחַר פֶּסַח, וּבְדִיעֲבַד אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֵין לֶאֱסֹר הַמַּאֲכָל אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁשָּׁמוּ מֵאוֹתוֹ כְּדֵי נְטִילָה תּוֹךְ הַמַּאֲכָל, דְּאָז אָסוּר כָּל הַמַּאֲכָל. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּגַם הַתְּבָלִין יֵשׁ לְבָרֵר, וּלְהַשְׁלִיךְ גַּרְעִינֵי תְּבוּאָה שֶׁיִּמְצָא בָּהֶם קֹדֶם שֶׁיְּשִׁימֵם בַּתַּבְשִׁיל וְקֹדֶם שֶׁיָּדוּךְ אוֹתָם שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ תּוֹךְ הַתְּבָלִין, אֲבָל הַתְּבָלִין פָּשׁוּט הוּא שֶׁאֵין בָּהֶם חֲשָׁשׁ, אֲפִלּוּ נִמְצְאוּ הַרְבֵּה בָּהֶם דַּהֲרֵי הֵם יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ:

א (א) **שֶׁהֵם מֵי פֵּרוֹת.** וְהוּא הַדִּין (א) דְּמֻתָּר לְהַעֲמִיד כַּד שֶׁל דָּגָן לַחִים בְּתוֹךְ הַתַּנּוּר חַם שֶׁיִּהְיֶה עָשׂוּי קְלָיוֹת, וְאַף שֶׁמֵּחֲמַת חֹם הַתַּנּוּר (ג) עָלוּל שֶׁיֵּצֵא מַיִם מִן הַדָּגָן לְתוֹךְ הַכַּד וְנִבְלָעִין אַחַר כָּךְ בְּהַקְּלָיוֹת גּוּפָא, אֲפִלּוּ הָכִי שָׁרִי מִטַּעַם דְּמֵי פֵּרוֹת אֵין מַחְמִיצִין: **ב** (ב) **מִשֶּׁמֶן וּמֶלַח.** וְאַף עַל גַּב (ג) דְּמֶלַח שֶׁלָּנוּ מַחְמִיץ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסוֹף סִימָן תס״ב (ס״ז), יֵשׁ לוֹמַר לְפִי שֶׁהוּא מוּעָט וְנִשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ מִצּוּרַת הַמַּיִם אֵין בּוֹ כֹּחַ עִם הַשֶּׁמֶן, אֲבָל מַיִם גְּמוּרִים חָיְשִׁינַן בְּכָל שֶׁהוּא, וְאֶפְשָׁר נַמִּי אִי אִיכָּא מֵי מֶלַח מְרֻבֶּה חָיְשִׁינַן: (ג) **מֻתָּר.** דְּשֶׁמֶן הָוֵי מֵי פֵּרוֹת וְאֵין מַחְמִיץ:

בֵּאוּר הֲלָכָה

נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם, (עַיֵּן שָׁם (בית מאיר) בְּסִימָן תס״ז (סי״ג)), בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל עַל כָּל פָּנִים בְּנִתְרַכְּכָה שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה סְפֵקוֹת לְהַתִּירָא:

ב * מִשֶּׁמֶן וּמֶלַח. עַיֵּן בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ב) **דַּאֲפִלּוּ מֶלַח שֶׁלָּנוּ וְכוּ׳.** כֵּן מוּכָח לְדַעַת הָרַ״ן (יב. ד״ה ותיקא) שֶׁהֶעְתִּיקוּהוּ הָאַחֲרוֹנִים דִּבְכָל גַּוְנֵי מֻתָּר וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ״ז (ס״ד) וְכֵן מַשְׁמַע מִפְּרִי מְגָדִים (א״א סק״א). **וְעַכְשָׁיו מָצָאתִי בְּחִדּוּשִׁים מֵהָרִיטְבָּ״א** הַנִּדְפָּס מֵחָדָשׁ עַל פְּסָחִים וְנָחוּץ לְעִנְיָנֵנוּ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם (לט: ד״ה ותיקא), וָתִיקָא שְׁרִי, וְאוֹקִימְנָא בְּמִשְׁחָא וּמִילְחָא וּמִשּׁוּם דְּמֵי פֵּרוֹת אֵין

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז (מא) מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) וְהַגְּרַ״ז (סי״ח). וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ״א דְּהַמְחַבֵּר מַיְירֵי בְּמֶלַח שֶׁל יָם (עַיֵּן שָׁם בְּדַמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר (ס״ק יד)), וְכֵן מְצַדֵּד הַפְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ג) עַיֵּן שָׁם דִּבְהָכִי מְתָרֵץ קֻשְׁיַת הַפְּרִי חָדָשׁ: (מג) לָחֹשׁ לְדַעַת הַדַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ד) דְּכָל מֶלַח תּוֹלְדוֹת מַיִם הֵם, וְעוֹד דְּמָצוּי שֶׁיִּמָּצֵא בָּהֶם גַּרְעִינִים מְלֻחְלָחִים מִמַּיִם וְיַחְמִיצוּ הַמֶּלַח לְכֻלֵּי עָלְמָא: (מג) **וְאִם הוּא קֹדֶם הַפֶּסַח מַשְׁמַע** מִמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) **וְחֹק יַעֲקֹב** (ס״ק יג) **דְּבָטֵל בְּשִׁשִּׁים** וְכֵן כָּתַב בְּחַיֵּי אָדָם (שם סי״ט), **וּלְפִי זֶה לֹא יִצְטָרֵךְ לִזְרֹק אַף בִּכְדֵי נְטִילָה,** דִּלְקֻלָּא אָזְלִינַן וְחָשְׁבִינַן לְכֻלּוֹ כְּאִלּוּ הָיְתָה חֲתִיכָה אַחַת. **וְהַגְּרַ״ז** (ס״כ) **כָּתַב גַּם בְּקֹדֶם פֶּסַח דְּצָרִיךְ לִזְרֹק כְּדֵי נְטִילָה, עַיֵּן שָׁם. וְהָכִי מִסְתַּבְּרָא טְפֵי** דְּמַעְקַר הַדִּין הֲלֹא אֵינוֹ מִתְפַּשֵּׁט כָּל כָּךְ, דַּהֲלֹא מְקִלִּינַן בְּפֶסַח בְּדִיעֲבַד בִּכְדֵי נְטִילָה, וְאִם כֵּן אִם נִסְמֹךְ קֹדֶם הַפֶּסַח אַשִּׁשִּׁים לְקֻלָּא דְּנִתְבַּטֵּל הֲלֹא יִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּפֶסַח בְּכָל הַמֶּלַח אַף בְּאוֹתָם שֶׁהָיוּ סְבִיבוֹת הַחִטָּה כְּדֵי נְטִילָה, **וְאֶפְשָׁר דְּגַם דַּעַת מָגֵן אַבְרָהָם כֵּן לְפִי מַסְקָנָתוֹ, וְצָרִיךְ עִיּוּן:** (מד) **וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֵין לֶאֱסֹר, דְּבָטֵל טַעַם הַחִטָּה בְּשִׁשִּׁים:**

א (א) גְּמָרָא (מ.): (ג) כֵּן מַשְׁמַע מֵרַשׁ״י פְּסָחִים מ׳ (ע״א) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל זְקִיפָא, עַיֵּן שָׁם, וְגַם הַחוּשׁ מֵעִיד שֶׁהוּא כֵּן עַל יְדֵי בִּשּׁוּל, וּלְפָלָא עַל הַתּוֹסָפוֹת מְנָחוֹת נ״ד עַמּוּד א׳ (ד״ה אין מחמיצין) שֶׁכָּתְבוּ דְּהוּא רַק חֲשָׁשָׁא בְּעָלְמָא וּמִלְּתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא: **ב** (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים בְּשֵׁם הָרַ״ן (יב. ד״ה ותיקא). **וּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי מֶלַח שֶׁלָּנוּ [הַיְינוּ שֶׁנַּעֲשֵׂית מִמֵּי הַיָּם]** כֵּן כָּתַב הַגְּרַ״ז (ס״ד) וְכֵן כָּתַב גַּם כֵּן הַפְּרִי מְגָדִים (א״א סק״א) וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה משמן):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

* [ג]וְהוּא (ד) שֶׁלֹּא יְהֵא בּוֹ מַיִם. הַגָּהּ: וּלְדִידָן שֶׁנּוֹהֲגִין לְהַחְמִיר בְּמֵי פֵּרוֹת, (ה) גַּם זֶה אָסוּר: ג (ו) [ד]כַּרְמֶל שֶׁמְּהַבְהֲבִין אוֹתוֹ בָּאוּר וְטוֹחֲנִין אוֹתוֹ, אֵין מְבַשְּׁלִים הַקֶּמַח שֶׁלּוֹ בְּמַיִם שֶׁמָּא לֹא נִקְלָה בָּאוּר (ג) יָפֶה (ז) וְנִמְצָא מַחְמִיץ (ח) כְּשֶׁמְּבַשְּׁלִים אוֹתוֹ, [ה]וְכֵן כְּשֶׁמּוֹלְלִין הַקְּדֵרוֹת *)(ג) הַחֲדָשׁוֹת (ט) (פֵּרוּשׁ שֶׁנּוֹתְנִים קֶמַח לְתוֹךְ הַמַּאֲכָל לְהַקְפּוֹת), אֵין מְבַשְּׁלִים בָּהֶם אֶלָּא מַצָּה אֲפוּיָה שֶׁחָזְרוּ (ד) וְטָחֲנוּ אוֹתָהּ:

ג בְּרַיְיתָא שֶׁם וְכַמְבֹאָר בְּסִימָן דִּלְעֵיל סָעִיף ב׳. ד שֶׁם מֵימְרָא דְּמַר זוּטְרָא. ה לְשׁוֹן רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ה׳ (ה״ה). *) (פֵּרוּשׁ שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּפֶסַח בִּקְדֵרוֹת יְשָׁנוֹת).

תסד חַרְדָּל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּתוֹכוֹ קֶמַח. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]חַרְדָּל אוֹ (א) שְׁאָר מִינֵי טִבּוּל (ב) שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם (א) מַיִם, אֵין נוֹתְנִין בָּהֶם קֶמַח. וְאִם נָתַן לְתוֹךְ הַחַרְדָּל, (ג) יֹאכַל מִיָּד וְלֹא יַשְׁהֶנּוּ שֶׁמָּא יַחְמִיץ. וּבִשְׁאָר מִינֵי טִבּוּלִין כֵּיוָן שֶׁאֵינָם חַדִּין כְּמוֹ חַרְדָּל, וַדַּאי הֶחְמִיץ (ד) וְצָרִיךְ לְשָׂרְפוֹ אִם הוּא אַחַר זְמַן אִסּוּר חָמֵץ. הַגָּהּ: (ה) וְהַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל חַרְדָּל כְּלָל בְּפֶסַח (ו) אֲפִלּוּ (ג) נִתְעָרֵב קֹדֶם פֶּסַח, דְּהָוֵי כְּמִינֵי קִטְנִיּוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין בּוֹ אִסּוּר (הגהות מיימוני ריש פרק ה׳ ותרומת הדשן סימן קי״ג):

א מִשְׁנָה פְּסָחִים מ׳ (ע״ב) וּכְתַנָּא קַמָּא וּכְדִמְפָרֵשׁ לָהּ רַב כַּהֲנָא (שם).

בְּאֵר הֵיטֵב

ג (ג) יָפֶה. וְדַוְקָא בְּכַרְמֶל חָיֵישׁ הָרַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ה) לָזֶה, אֲבָל בְּקֶמַח הַקָּלוּי פֶּסֶק הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ה׳ (ה״ג) דְּמֻתָּר לְבַשֵּׁל לְכַתְּחִלָּה. אָכֵן הַמְחַבֵּר שֶׁסִּיֵּם כָּאן אֶלָּא מַצָּה אֲפוּיָה וְכוּ׳, מִכְּלָל דִּסְבִירָא לֵיהּ דִּבְכָל עִנְיָן אָסוּר הַקָּלוּי. וְעַיֵּן בַּמֶּגֶן אַבְרָהָם (סק״ד) שֶׁכָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְצָרִיךְ עִיּוּן אִם נְתָנוּהוּ בְּדִיעֲבַד בְּמַאֲכָל אִם אוֹסְרִין מִפְּנֵי חֲשָׁשָׁא זוֹ, דְּהָא רַשׁ״י (מ: ד״ה בחסיסא) מַתִּיר לְכַתְּחִלָּה, וְנָפְקָא מִנַּהּ לְעִנְיָן מַצָּה שֶׁנִּלּוֹשׁ בָּהּ קֶמַח וְנֶאֱפָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ סוֹף סִימָן תנ״ט, וְאַחַר כָּךְ נְתָנוּהוּ לָרֹטֶב. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דִּבְמַצָּה יֵשׁ לְהַחְמִיר מֵאַחַר שֶׁהַמַּצָּה מַפְסֶקֶת בֵּין הַקֶּמַח לְהָאוּר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַחֹק יַעֲקֹב (סק״ד) דִּבְכַרְמֶל הַקָּלוּי יֵשׁ לֶאֱסֹר אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, אַךְ בְּקֶמַח הַקָּלוּי כֵּיוָן דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ״ם מֻתָּר אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה, אֶפְשָׁר לִסְמֹךְ דִּיעֲבַד וּלְהַתִּיר בַּהֲנָאָה אוֹ לְהַשְׁהוֹתָהּ עַד אַחַר פֶּסַח, עַד כָּאן. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר בְּנֵי חִיָּא בְּסִימָן תנ״ג (סק״א): (ג) הַחֲדָשׁוֹת. וּבֵית יוֹסֵף פֵּרֵשׁ שֶׁעוֹשִׂין כֵּן בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה לְהַקְשׁוֹת הַקְּדֵרָה. עַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגה״ט): (ד) וְטָחֲנוּ. וּבְקוֹשְׁטַנְטִינָא נוֹהֲגִין אִסּוּר לְטַגֵּן דָּגִים בְּמַצָּה אֲפוּיָה מִשּׁוּם דְּאָתֵי לְאִחְלוּפֵי, אֲבָל בְּסֻפְגָּנִין מֻתָּר. עַיֵּן כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי׳ תסא הגב״י) שֶׁהֶאֱרִיךְ:

א (א) מַיִם. דְּאִי לָאו הָכִי הָוֵי מֵי פֵּרוֹת וְאֵינָם מַחְמִיצִין אֲפִלּוּ הֵם דְּבָרִים חֲמוּצִין בְּעַצְמָן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ סִימָן תס״ב סָעִיף קָטָן א׳: (ג) נִתְעָרֵב. פֵּרוּשׁ שֶׁעוֹשִׂין אוֹתוֹ

בֵּאוּר הֲלָכָה

מַחְמִיצִין, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁזֶּה בְּמֶלַח הַנֶּחְצָב מִן הָהָר אֲבָל מֶלַח הַנַּעֲשֶׂה מִן הַמַּיִם הֲרֵי הוּא כְּמַיִם וְאָסוּר, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֲפִלּוּ מֶלַח הַנֶּחְצָב מִן הָהָר גַּם הוּא נִתָּךְ לְמַיִם אֶלָּא דְּהָכָא לְפִי שֶׁהַמֶּלַח מוּעָט כְּדֵי נְתִינַת טַעַם לֹא חָשְׁשׁוּ. וַאֲחֵרִים פֵּרְשׁוּ דִּבְכָל מִילְחָא מַיְירֵי וְהָכָא מַיְירֵי כְּשֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ הַקֶּמַח וְהַשֶּׁמֶן בַּתְּחִלָּה יָפֶה וְאַחַר כָּךְ נָתַן בּוֹ מֶלַח דְּהָוֵי לֵיהּ כְּאָפוּי שֶׁאֵינוֹ בָּא לִידֵי חִמּוּץ וְזֶה נִרְאֶה נָכוֹן לְהָרִיטְבָּ״א זַ״ל, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהִנֵּה מַה שֶׁכָּתַב הָרַ״ן הוּא הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַשֵּׁנִי, וּמָצִינוּ לְמֵימַר דְּגַם אֲחֵרִים מוֹדִים דִּכְשֶׁנּוֹתֵן מְעַט מֶלַח שָׁרִי בְּכָל גַּוְנֵי כְּהָרַ״ן, אֶלָּא דְּלֹא בָּעוּ לְאוֹקְמֵי דַּוְקָא בִּמְעַט מֶלַח. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת לְהָרַ״ן לָמָּה לֵיהּ לְהַגְּמָרָא לְמֵימַר הָא בְּמַיָּא וּמִילְחָא, לֵימָא תַּרְוַיְיהוּ בְּמִשְׁחָא וּמִילְחָא, אֶלָּא דַּחֲדָא מַיְירֵי שֶׁנָּתַן בּוֹ מֶלַח מְרֻבָּה וּלְהָכִי אָסוּר, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין דֶּרֶךְ לָתֵת מֶלַח מְרֻבָּה לְשָׁם, אָכֵן לְהָרִיטְבָּ״א קָשֶׁה לָמָּה לִי לְאוֹקְמֵי בְּמַיָּא וּמִילְחָא לֵימָא דְּאַיְירֵי שֶׁנָּתַן שֶׁמֶן וּמֶלַח בְּיַחַד, וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר גַּם כֵּן דֶּרֶךְ לִתֵּן הַמֶּלַח לְבַסּוֹף. וּלְדִינָא נִרְאֶה דְּטוֹב לְכַתְּחִלָּה לְהִתְנַהֵג כְּהָרִיטְבָּ״א לִתֵּן הַמֶּלַח לְבַסּוֹף אַחַר שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל הַמַּאֲכָל:

* וְהוּא שֶׁלֹּא יְהֵא בּוֹ מַיִם. וְאִי אִית בֵּיהּ מַיִם אָסוּר בֵּין יֵשׁ שֶׁם מֶלַח אוֹ לֹא:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ד) שֶׁלֹּא יְהֵא בּוֹ מַיִם. אֲבָל אִי אִיכָּא בּוֹ מַיִם (ד) אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, הָוֵי כְּמֵי פֵּרוֹת עִם מַיִם וּמַחְמִיץ. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם לֹא הָיָה בְּהַתַּבְשִׁיל שֶׁמֶן כְּלָל (ה) רַק מַיִם וּמֶלַח עִם הַקֶּמַח דְּוַדַּאי מַחְמִיץ: (ה) גַּם זֶה אָסוּר. אִם לֹא (ו) לְצֹרֶךְ חוֹלֶה וְזָקֵן וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן תס״ב סָעִיף ד׳ בַּהַגָּ״הּ. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּהַהִיא דְּסָעִיף א׳ גַּם לְהָרַמְ״א שָׁרִי, (ז) דְּמִלְּתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּיִם מִזֶּה לָזֶה, וְאַף אִם יָצְאוּ הֲלֹא מֵעִקַּר הַדִּין מֵי פֵּרוֹת אֵין מַחְמִיצִין. וְגַם אֶפְשָׁר דְּהָא דְּמַחְמִירִין בְּמֵי פֵּרוֹת הַיְינוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה בְּיָדַיִם לְעָרֵב מֵי פֵּרוֹת עִם הַקֶּמַח, אֲבָל מֵי פֵּרוֹת שֶׁנִּתְעָרֵב מִמֵּילָא שֶׁבְּקִינַן לֵיהּ אַדִּינָא דְּמֻתָּר: ג (ו) כַּרְמֶל שֶׁמְּהַבְהֲבִין וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף דְּהַדָּגָן שֶׁלּוֹ כְּבָר נִקְלָה בָּאוּר, וְאִם כֵּן הַקֶּמַח שֶׁלּוֹ הוּא כְּאָפוּי וְקַיְמָא לָן דְּאָפוּי אֵינוֹ מַחְמִיץ, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר שֶׁמָּא וְכוּ׳: (ז) וְנִמְצָא מַחְמִיץ וְכוּ׳. וְאִם עָבְרוּ וְנָתְנוּ תּוֹךְ הַמַּאֲכָל, (ח) אָסוּר הַמַּאֲכָל בַּהֲנָאָה וְאָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ דִּסְפֵקָא דְּאוֹרַיְתָא הוּא: (ח) כְּשֶׁמְּבַשְּׁלִים אוֹתוֹ. וַאֲפִלּוּ אִם הַקֶּמַח עַצְמוֹ נִקְלָה בַּתַּנּוּר (ט) לֹא יְבַשְּׁלוֹ בְּמַיִם, שֶׁמָּא לֹא נִקְלָה יָפֶה וְיָבוֹא לִידֵי חִמּוּץ. (י) וְיֵשׁ מַתִּירִין לְבַשֵּׁל קֶמַח הַקָּלוּי לְפִי שֶׁחֹם הָאוּר שׁוֹלֵט בּוֹ יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁשּׁוֹלֵט בְּהַחִטִּים, וְהִסְכִּימוּ כַּמָּה (יא) אַחֲרוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לִסְמֹךְ עַל דִּבְרֵיהֶם בְּדִיעֲבַד שֶׁאִם עָבַר וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ תַּבְשִׁיל יֵשׁ לְהַתִּירוֹ בַּהֲנָאָה אוֹ לְהַשְׁהוֹתוֹ עַד לְאַחַר הַפֶּסַח. וּמַצָּה אֲפוּיָה שֶׁנִּמְצָא קֶמַח בְּתוֹכָהּ, אָסוּר לִתְּנָהּ בְּרֹטֶב, דְּאוֹתוֹ קֶמַח בְּוַדַּאי לֹא נֶאֱפָה יָפֶה (יג) מִפְּנֵי שֶׁהַמַּצָּה מַפְסֶקֶת בֵּין הַקֶּמַח לְהָאוּר, וְאִם נְתָנָהּ אוֹסֶרֶת הַתַּבְשִׁיל אַף בַּהֲנָאָה: (ט) פֵּרוּשׁ שֶׁנּוֹתְנִים קֶמַח וְכוּ׳. זֶה הַפֵּרוּשׁ הוּא לְדַעַת הַטּוּר, אֲבָל הַבֵּית יוֹסֵף (בשו״ע) שֶׁהֶעְתִּיק לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (פ״ה ה״ה) שֶׁכָּתַב הַקְּדֵרוֹת הַחֲדָשׁוֹת, הָוֵי פֵּרוּשׁ שֶׁמְּבַשְּׁלִין בִּקְדֵרוֹת חֲדָשׁוֹת בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה קֶמַח וּמַיִם כְּדֵי לְהַקְשׁוֹת הַקְּדֵרָה וּלְחַזְּקָהּ:

א (א) שְׁאָר מִינֵי טִבּוּל. שֶׁמְּטַבְּלִים בָּהֶם הַבָּשָׂר וְיֵשׁ בָּהֶם חֹמֶץ וּשְׁאָר דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִיוּהָא, (א) וּרְגִילִין לִתֵּן בְּתוֹכָן קֶמַח שֶׁהַקֶּמַח מִתְחַמֵּץ גַּם כֵּן עַל יְדֵי קִיוּהָא: (ב) שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מַיִם. דְּאִי אֵין בָּהֶם מַיִם כְּלָל הָוֵי מֵי פֵּרוֹת וְאֵינָם מַחְמִיצִין אֲפִלּוּ הֵם דְּבָרִים חֲמוּצִין בְּעַצְמָן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל בְּסִימָן תס״ב (ס״א). וּלְפִי מַה שֶׁכָּתַב הָרַמְ״א לְעֵיל בְּסִימָן תס״ב סָעִיף ד׳ דַּאֲנָן מַחְמִירִין בְּמֵי פֵּרוֹת לְבַד גַּם כֵּן, (ג) אֲפִלּוּ אֵין בָּהֶם מַיִם כְּלָל רַק מִינֵי טִבּוּלִים שֶׁנַּעֲשִׂים מֵחֹמֶץ יַיִן עִם קֶמַח גַּם כֵּן אָסוּר: (ג) יֹאכַל מִיָּד. שֶׁחֹזֶק הַחַרְדָּל (ג) אֵין מַנִּיחוֹ מַהֵר לְהַחְמִיץ: (ד) וְצָרִיךְ לְשָׂרְפוֹ. לָאו דַּוְקָא (ד) שְׂרֵפָה וְכַמְבֹאָר לְעֵיל סִימָן תמ״ה (ס״א): (ה) וְהַמִּנְהָג וְכוּ׳. וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּחַרְדָּל הוּא דָּבָר דְּמִדְגַּן וְהָוֵי כְּמוֹ קִטְנִיּוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים בּוֹ אִסּוּר [לְבוּשׁ]: (ו) אֲפִלּוּ נִתְעָרֵב וְכוּ׳. אֵין רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁנִּתְעָרֵב עִם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ד) אַחֲרוֹנִים: (ס) גְּמָרָא (לט:): (ו) פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ב). וְאַף דְּהָיָה בָּזֶה גַּם כֵּן מֶלַח אֵינוֹ מַפְסִיד כֵּיוָן שֶׁהוּא מוּעָט: (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (מנחות נד. ד״ה אין), וְטַעַם הַשֵּׁנִי הוּא שֶׁל הַטַּ״ז (סק״ג). וְנִרְאֶה לִי שֶׁיֵּשׁ נִפְקָא מִנַּהּ בֵּין שְׁנֵי הַטְּעָמִים לְעִנְיָן לְהַתִּיר בִּזְמַן הַזֶּה לְמַלֹּאת קְדֵרָה בְּשִׁבֳּלִים וְלִתְּנָם לְתוֹךְ תַּנּוּר חַם וְלַעֲשׂוֹת קְלָיוֹת, דִּלְטַעַם הַטַּ״ז שָׁרִי, [א]אֲבָל לְטַעַם רִאשׁוֹן אָסוּר בִּזְמַנֵּינוּ, וְאַף דִּבְתוֹסָפוֹת אִיתָא דְּגַם בְּחַצְבָּא דַּאֲבִישׁוּנָא גַּם כֵּן לֹא שְׁכִיחָא שֶׁיֵּצְאוּ מִזֶּה לָזֶה, כְּבָר כָּתַבְנוּ (סק״ב) דְּרַשׁ״י (שם) אֵין סוֹבֵר כֵּן: ג (ח) אַף דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) מִסְתַּפֵּק בָּזֶה, הַחֹק יַעֲקֹב (סק״ד) וְהַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ד) וְעוֹד אַחֲרוֹנִים הֶחְלִיטוּ לְאִסּוּר: (ט) רֹב הַפּוֹסְקִים: (י) הָרַמְבַּ״ם בְּהִלְכוֹתָיו (פ״ה ה״ג): (יא) הַחֹק יַעֲקֹב (שם) וְהַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ד) וְהַגְּרַ״ז (ס״ב): (יג) כֵּן מוּכָח מִמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) דַּחֲמִיר אֶצְלוֹ דָּבָר זֶה מִקֶּמַח שֶׁל קְלָיוֹת, וְכֵיוָן דְּאָנוּ מַחְמִירִין בְּקֶמַח שֶׁל קְלָיוֹת כָּל שֶׁכֵּן בָּזֶה:

א (א) רַשׁ״י (ל: ד״ה בית חרוסת): (ג) פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״א, מש״ז סק״א): (ג) רַשׁ״י (מ: ד״ה גמ׳ מחלוקת): (ד) אַחֲרוֹנִים:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״א) כתב שמותר למלאות קדירה שבלים ליבשם בתוך התנור, ואף למנהגינו שאנו מחמירין בכל מי פירות מכל מקום אין הדבר מצוי שיצאו מים מהשבלים לפיכך אין חוששין לזה כלל.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah